

LA MARGINEA CENTRULUI

IOANA HORA

În volumul *României și Europa mediană: contribuții la tipologia culturală a Europei*, Ovidiu Pecican alcătuiește harta mentalităților mozaicate a Europei Centrale și Răsăritene pornind de la tipologia europeană și mergând înspre specificul românității. Pe parcursul celor trei părți, autorul integrează caracteristicile poporului român în cadrul mentalităților europenismului median.

Ovidiu Pecican este prozator, eseist și critic literar, doctor în istorie și profesor la Facultatea de Studii Europene a Universității „Babeș-Bolyai”, din Cluj-Napoca. Activitatea scriitoricească este vastă, cuprinzând, pe de o parte volume de eseuri, studii și monografii istorice, lucrări de europenistică și, pe de altă parte volume, de proză scurtă, romane, teatru, critică literară și poeme. Unele dintre acestea, cum este cazul volumului de teatru *Arta rugii*, (Editura Grinta, Cluj-Napoca, 2007), editat împreună cu Alexandru Pecican, a fost premiat de filiala Cluj a Uniunii Scriitorilor.

Volumul *României și Europa mediană: contribuții la tipologia culturală a Europei* a apărut la Iași, Editura Polirom, 2021. Cartea are 398 de pagini și o structură tripartită: *Europa mediană și umanitatea ei*, *României în Europa mediană* și *Mic tratat de mitocografie*, înlănțuită de-a lungul a nouă capitole, precedate de un *Cuvânt înainte* și finalizându-se cu o *Încheiere*.

Printr-o manieră sintetizantă și originală de interpretare și analiză, Ovidiu Pecican alcătuiește harta mentalităților mozaicate a Europei Centrale și Răsăritene într-un dublu sens. Porneste de la tipologia europeană înspre specificul românității și integrează caracteristicile poporului român, în virtutea apartenenței la spațiul central-european, la cadrul mentalităților europenismului median. Demersul comparatist are ca fundament literatura română clasică, exegeza critică, tratate de filozofie, istorie și publicistică, fapt ce conferă un cadru deschis posibilităților multiple de analiză și comprehensiune a mentalului românesc.

Partea I, *Europa mediană și umanitatea ei*, face o cartografiere a umanității din Europa mediană. În capitolul 1, autorul realizează o trecere în revistă a principalelor tipologii europene, pornind de la coordonatele geografice (bazinul Dunării, Marele Inter-marium), continuând cu aspectele

politicii schimbătoare, a diversității lingvistice și a relativismului antropologic. Capitolul 2 surprinde caracteristicile omului medioeuropean așa cum au fost surprinse de literatură, cu accentuarea tipului umoristic: bațjocul, răsoplânsul, trickster-ii, Švejk – eroul deconstructant și *Omul fără însușiri*. Această clasificare se sprijină pe argumente extrase din istorie, literatură, autorul polemizând pe alocuri.

Partea a II-a, *Românii în Europa mediană*, oferă o perspectivă polifonă asupra particularităților regionale ale specificului național, prin evidențierea diferențelor de ordin psihologic așa cum se desprind din operele celor patru mari clasici ai literaturii române, prin articularea caracterului central al capitalei și prin stabilirea rolului periferiei în dezvoltarea mentalității generale. Capitolul 3 contextualizează apariția pe scena literaturii române a lui Caragiale, Eminescu, Slavici și Creangă cu tripolaritatea provinciilor românești. Astfel, este observabil binomul Caragiale-Eminescu, unde Caragiale reprezintă spiritul muntenesc, acid, ironic, exponent al sudului balcanic și Eminescu cel care întruchipează sensibilitatea moldovenească, nord-răsăriteană, lirică. A treia dimensiune vine din Transilvania, prin modul serios, disciplinat de manifestare al românilor, așa cum

reiese din operele lui Slavici și Rebreanu, prin importanța acordată caracterului etic și moral al creației. Al patrulea pol al modului de structurare psihologică îl reprezintă Creangă, prin puterea cuvântului arhetipal, prin rădăcinile de profunzime instinctuală ale poporului român. Capitolele 4 și 5 se construiesc pe baza antitezei centru-periferie. Bucureștiul este văzut ca centru ex-centric al națiunii, iar devenirea lui politică se datorează proceselor demografice și economice, prin asimilarea continuă a mahalalei.

Partea a III-a, *Mic tratat de miticografie*, încercă să conceptualizeze tipul român al omului medioeuropean. Între capitala situată central și având rol politic și administrativ și fundamentul rural al națiunii române periferia a avut funcția de mediator. Descendentul acestui mediu este Mitică, reprezentant al unei categorii filozofice românești, promotor al moftului, definit prin vorbire.

Cartea se încheie fără a oferi o concluzie clară în ceea ce privește esența românității între popoarele Europei mediene, fără a contura profilul umanității medioeuropene între răsărit și apus. În schimb, printr-o serie de interogații retorice, autorul vrea să stârnească reflecția cititorului, care să se dezvolte cu trecerea timpului în alte povești, capabile să descopere sensurile profunde ale istoriei.